

Τα Κουνούπια στο Τραχώνι:

Ένα Συνεχές Πρόβλημα – Υπάρχουν Άραγε Λύσεις;

Γιαννή Γιώργος Γ2, Ξενοφάντος Αντρέας Γ2, Στυλιανού Αντώνης Γ2

Η περιοχή του Τραχωνίου πλήττεται εδώ και χρόνια από την επιδρομή των κουνουπιών, δημιουργώντας μια ασταμάτητη απειλή για τους κατοίκους και την τοπική χλωρίδα. Οι θερμοί μήνες του χρόνου φέρνουν μαζί τους μια ιδιαίτερα δυσάρεστη κατάσταση, όπου τα κουνούπια αναπαράγονται με πρωτοφανή ταχύτητα, εκμεταλλευόμενα τις ιδανικές συνθήκες της περιοχής. Η γεωγραφία του Τραχωνίου, με τα στάσιμα ύδατα, η κακή διαχείριση των στάσιμων νερών, τα αρδευτικά κανάλια και τις αυξημένες θερμοκρασίες, λειτουργεί ως έδαφος αναπαραγωγής για αυτά τα επικίνδυνα έντομα.

Κύκλος ζωής των κουνουπιών

Ο κύκλος ζωής των κουνουπιών περιλαμβάνει τέσσερα στάδια: αυγό, προνύμφη, νύμφη και ενήλικο. Τα θηλυκά κουνούπια, για να αναπτύξουν τα αυγά τους, απαιτούν αίμα από ζωντανούς οργανισμούς, όπως ανθρώπους και ζώα. Αναπαράγονται σε στάσιμα νερά, και όσο περισσότερα είναι τα σημεία με τέτοιες συνθήκες, τόσο πιο έντονο γίνεται το πρόβλημα. Στην Κύπρο κυκλοφορούν διάφορα είδη κουνουπιών που μεταδίδουν σοβαρές ασθένειες:

1. **Culex pipiens** (Κοινό κουνούπι), μεταδίδει τον ιό του Δυτικού Νείλου.
2. **Aedes aegypti** (Κουνούπι του Δάγκειου Πυρετού), φορέας του Δάγκειου Πυρετού, του ιού Ζίκα και του κίτρινου πυρετού.
3. **Aedes albopictus** (Τίγρης Κουνούπι), μεταδίδει τον Δάγκειο Πυρετό και τον ιό Τσικουνγκούνια.
4. **Anopheles spp.** (Κουνούπια του γένους Anopheles), μεταδίδουν την ελονοσία.

Μερικά από τα κουνούπια που είδαμε στο εργαστήριο βιολογίας στις 26/03/25. Ένα πρόβλημα καθημερινό και ολόχρονο.

Εστίες Συγκέντρωσης και Περιβαλλοντική Κρίση στο Τραχώνι

Η περιοχή του Τραχωνίου, όπως πολλές άλλες στην Κύπρο, πλήττεται από την αύξηση του πληθυσμού κουνουπιών, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και τη διαταραχή του οικοσυστήματος, λόγω ευνοϊκών κλιματικών συνθηκών και εστιών αναπαραγωγής. Οι κύριες εστίες αναπαραγωγής περιλαμβάνουν τα στάσιμα νερά στις αυλές, τις φραγμένες υδρορροές, τα εγκαταλειμμένα λάστιχα αυτοκινήτων και, φυσικά, την αλυκή Ακρωτηρίου, η οποία λειτουργεί ως “εκκολαπτήριο” για τα κουνούπια.

Ιδιαίτερα στην περίπτωση της αλυκής Ακρωτηρίου, παρατηρείται μια δραματική οικολογική καταστροφή, η οποία επιδεινώνεται από την έντονη αναπτυξιακή πίεση και την κακή διαχείριση των υδάτων. Η υπερβολική ροή γλυκού νερού, η οποία προέρχεται κυρίως από τα αναπτυξιακά έργα στην περιοχή, έχει προκαλέσει την αύξηση των καλαμιώνων, δημιουργώντας ιδανικές συνθήκες για την αναπαραγωγή των κουνουπιών. Η έλλειψη σωστής διαχείρισης των όμβριων υδάτων, καθώς και η ανεξέλεγκτη απόρριψη λυμάτων, έχουν επιδεινώσει τη ρύπανση και τη δυσοσμία στην περιοχή, καθιστώντας το τοπικό οικοσύστημα εξαιρετικά ευάλωτο.

Reckless interventions at wetlands can create areas with stagnant waters that are a breeding ground for mosquitoes © M. Hellicar

Λύματα και στάσιμα νερά στην περιοχή της Αλυκής Ακρωτηρίου

Συνέντευξη με τον Αντιδήμαρχο Τραχωνίου

Για να κατανοήσουμε καλύτερα το μέγεθος του προβλήματος, μιλήσαμε με τον αντιδήμαρχο Τραχωνίου, κ. Κυριάκο Χριστοδούλου. Ο ίδιος μας επισημαίνει ότι το πρόβλημα με τα κουνούπια είναι διαχρονικό στην περιοχή, αλλά έχει επιδεινωθεί τα τελευταία χρόνια. «Υπήρχαν ψεκασμοί μέχρι πριν από κάποια χρόνια, αλλά τα φάρμακα που χρησιμοποιούνταν απαγορεύτηκαν λόγω των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων», μας είπε. Η περιοχή σήμερα περιμένει την προμήθεια νέων οικολογικών φαρμάκων από το υγειονομείο.

Ο κ. Χριστοδούλου σημείωσε επίσης την επιδείνωση του προβλήματος λόγω της κλιματικής αλλαγής: «Η ζέστη και η υγρασία ευνοούν την ταχύτερη εκκόλαψη των αυγών των κουνουπιών, γεγονός που κάνει τη διαχείριση ακόμα πιο δύσκολη». Η γεωργική δραστηριότητα, με τις καλλιέργειες που απαιτούν ψεκασμούς, πλήττεται επίσης λόγω της έλλειψης κατάλληλων φαρμάκων.

Ιδιαίτερη ανησυχία εκφράζει για την αλυκή του Ακρωτηρίου, η οποία λειτουργεί ως "εκκολαπτήριο" κουνουπιών, αυξάνοντας την εξάπλωσή τους στην περιοχή και επιδεινώνοντας προβλήματα υγείας, ιδιαίτερα για όσους είναι αλλεργικοί αλλά και για τις ασθένειες που μεταδίδονται από τα έντομα.

Ωστόσο, μετά τη συνέντευξή μας, ανακοινώθηκαν δύο εκστρατείες αεροψεκασμού στη βόρεια πλευρά της Αλυκής Ακρωτηρίου (20 και 28 Ιανουαρίου 2025) με τη χρήση του βιολογικού εντομοκτόνου **BTI (Bacillus Thuringiensis Israelensis)**, το οποίο θεωρείται ασφαλές για το περιβάλλον και τον άνθρωπο. Οι εργασίες θα εκτελούνταν από πτητικά μέσα του Τμήματος Δασών σε συνεργασία με τα αρμόδια τμήματα της Κυπριακής Δημοκρατίας, των Βρετανικών Βάσεων και των Τοπικών Αρχών.

Υπάρχει άραγε λύση;

Για την αποτελεσματική καταπολέμηση των κουνουπιών στην περιοχή του Τραχωνίου, απαιτείται η εφαρμογή ενός συνδυασμού στρατηγικών και δράσεων που θα εστιάζουν στην πρόληψη, τον έλεγχο και την αποκατάσταση οικολογικά ευαίσθητων περιοχών. Πρώτα, είναι απαραίτητη η ενίσχυση της παρακολούθησης των εστιών αναπαραγωγής, όπως τα στάσιμα νερά, και η τακτική απομάκρυνσή τους. Η ανάπτυξη στρατηγικών διαχείρισης υδάτων, όπως η βελτίωση της αποχέτευσης και η αποτροπή της υπερβολικής ροής γλυκού νερού, θα συμβάλει στην ελαχιστοποίηση των κατάλληλων συνθηκών για την αναπαραγωγή των κουνουπιών.

Η χρήση βιολογικών και χημικών μεθόδων, όπως οι ψεκασμοί εντομοκτόνων, πρέπει να γίνεται με προσοχή και σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος. Παράλληλα, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινότητας είναι ζωτικής σημασίας για τη συνεργασία και την επιτυχία των μέτρων.

Η αποκατάσταση περιοχών όπως η Αλυκή Ακρωτηρίου και η Λίμνη Μακριά απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες για τη μείωση της ρύπανσης και την αποκατάσταση της ισορροπίας τους. Με την εφαρμογή αυτών των μέτρων, η περιοχή του Τραχωνίου μπορεί να διασφαλίσει την υγεία των κατοίκων και την οικολογική βιωσιμότητα:

- Σχέδιο Νόμου για την Οριοθέτηση και Προστασία των Υδατορευμάτων:** Δημιουργία κατευθυντήριων γραμμών για προστασία των υδατορευμάτων και σωστή διαχείριση του νερού, ώστε να περιοριστεί η δημιουργία εστιών αναπαραγωγής κουνουπιών.
- Διαχείριση Πληθυσμού Κουνουπιών - Χημική Καταπολέμηση:** Εφαρμογή στρατηγικών ψεκασμού με ασφαλή βιολογικά εντομοκτόνα, όπως το BTI, για τον περιορισμό του πληθυσμού με σεβασμό στο περιβάλλον.
- Βιολογική Καταπολέμηση:** Χρήση φυσικών εχθρών των κουνουπιών, όπως αρπακτικά έντομα και ψάρια (π.χ. *Gambusia affinis*), για μείωση των προνυμφών.

4. **Ατομική Προστασία:** Χρήση εντομοαπωθητικών και κουνουπιέρων για προστασία των κατοίκων.
5. **Εκπαίδευση Κοινότητας:** Δημιουργία ενημερωτικών καμπανιών για ευαισθητοποίηση των κατοίκων σχετικά με την απομάκρυνση στάσιμων νερών και τη σωστή διαχείριση αποχέτευσης.
6. **Ανάπτυξη Συνεργασιών:** Συνεργασία με τοπικούς γεωργούς για τη σωστή διαχείριση του νερού και βιώσιμες γεωργικές πρακτικές.
7. **Χρήση Τεχνολογίας:** Εφαρμογή κινητών εφαρμογών για παρακολούθηση των εστιών κουνουπιών και την έγκαιρη ειδοποίηση των αρμόδιων φορέων.

Η συντονισμένη δράση των τοπικών αρχών, των αρμόδιων φορέων και της κοινότητας είναι κρίσιμη για την επιτυχία αυτών των προσπαθειών και την εξασφάλιση της υγείας των κατοίκων, διασφαλίζοντας παράλληλα την οικολογική ισορροπία στην περιοχή.

Πηγές:

- <https://www.philenews.com/kipros/koinonia/article/836037/schedio-drasis-kata-ton-kounoupion/>
- https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/01/MOSQUITO_PROTECTION_EODY_WEB_2020.pdf
- <https://entomokil.gr/katapolemisi-kounoupion/>
- <https://www.pamth.gov.gr/katapolemisi-koynoyption/>
- https://docplayer.gr/6894903-Apokatastasi-topioy-tmimatos-parohthias-periohis-toy-xiropotamoy-adrianis-nikiforoy-dimoy-paranestioy-me-stoho-ti-dimioyrgia-eykolion-anapsyhis.html?utm_source=chatgpt.com
- <https://www.elemesos.com/dyo-aeropsekasmoi-stin-alyki-akrotiriou/?sfnsn=mo>
- <https://www.sigmalive.com/news/local/423228/provlima-me-ta-kounouopia-antimetopizei-i-lemesos>
- <https://reporter.com.cy/article/2017/5/9/294209/patoun-podi-oi-bretanoi-ton-baseon-sten-katapolemese-ton-kounoupion/>
- <https://www.philenews.com/eidiseis/article/28671/sto-eleos-ton-kounoupion-i-ditiki-lemesos/>
- <https://birdlifecyprus.org/wetlands-and-mosquitoes-on-the-road-to-sustainable-solutions/>
- <https://www.philenews.com/kipros/koinonia/article/1526790/sos-apo-ton-pio-simantiko-igroviotopo-se-valto-metatreponte-i-aliki-akrotiriou-ke-i-limni-makria/>
- <https://www.philenews.com/kipros/koinonia/article/1521126/limata-kateklisan-tin-aliki-akrotiriou-erevnes-se-dio-katefthinsis-gia-tin-perivallontiki-katastrofi-ikones/>
- <https://www.philenews.com/wp-content/uploads/webp/2024/11/lymata-alyki-akrotiriou4-1024x1024-1.webp>